

Driftsplan Vadehavet 2014 – høringsnotat

Driftsplanen for Naturstyrelsen Vadehavet har frem til den 14. februar 2014 været i offentlig høring. Inden høringsfristens udløb er der indkommet 18 indlæg, hvoraf de 17 handler om driftsplanen. Den sidste (nr. 5. herunder) er en generel henvendelse til Naturstyrelsens direktion og vedrører de fire driftsplaner, som har været i høring. Denne er blevet besvaret særskilt. Nummeringen af høringssvarene fremgår af vedlagte liste.

Nummereringen af høringssvarene fremgår af vedlagte liste. Ud fra de forskellige høringssvar kan følgende noteres:

1. Ministeriet for Forebyggelse og Sundhed
Ingen bemærkninger
2. Social- og Børne- og Integrationsministeriet
Ingen bemærkninger
3. Søfartsstyrelsen
Ingen bemærkninger
4. Vejen Kommune
Til områdeplanen for Skovene ved Jels har Vejen Kommune gjort opmærksom på at enkelte tiltag kræver dispensation fra naturbeskyttelsesloven og at det er Vejen Kommune, der er myndighed på naturbeskyttelsesloven og ansøgning om dispensation skal stiles til Vejen Kommune.
Plankonsekvens
Naturstyrelsen er opmærksom på, at der ved gennemførelse af enkelte tiltag skal søges tilladelse efter gældende lovgivning. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.
5. Verdens Skove
Generelle betragtninger om høringsmaterialet sendt til Naturstyrelsen Direktion.
Plankonsekvens
Besvaret direkte af Naturstyrelsens Direktion i separat brev til Verdens Skove. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.
6. Kulturstyrelsen
Vedr. bemærkninger til afsnit 2.4 Fortidsminder: Kulturstyrelsen ønsker, at der i første afsnit om hensynet til fortidsminderne i den overordnede drift tilføjes en notits om, at det ikke er tilladt at ændre i fortidsmindets tilstand, således jf. museumslovens § 29e: "Overordnet tager driften sigte på dels af sikre fortidsmindernes bevarelse og synlighed samt hindre at fortidsmindets tilstand ændres ved at undgå slørende

tilgroning og kvas, og dels ved at udgå beskadigelse i forbindelse med skovdrift eller anden drift

Plankonsekvens

Kulturstyrelsens bemærkninger er taget til efterretning og teksten vil blive tilrettet.

Bemærkninger til bilag med plejeplan for fortidsminderne: Kulturstyrelsen vil jf. side 1, gøre opmærksom på, at de juridiske rammer for beskyttelsen af sten- og jorddiger er flyttet fra naturbeskyttelseslovens § 4 til museumslovens § 29 a. Jf. den seneste bekendtgørelse vedr. diger:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158549>

Kulturstyrelsen understøtter enhedens tiltag omkring en registrering af ikke tidligere registrerede sten- og jorddiger. Kulturstyrelsen vil i samarbejde med Naturstyrelsens fortidsmindeansvarlige arbejde for at få implementeret Naturstyrelsens kortoplysninger om sten- og jorddiger idet centrale register.

Kulturstyrelsen skal gøre opmærksom på, at ændringer i fortidsmindets tilstand og restaurering af fortidsminderne skal ske i samarbejde med Kulturstyrelsen.

Plankonsekvens

Bilaget med registrering af samtlige fortidsminder på arealerne tjener mest som en beskrivelse af de enkelte fortidsminder samt til at give et samlet overblik. Der forekommer enkelte plejebemærkninger i registranten, mens den løbende pleje hovedsagelig varetages på baggrund af Naturstyrelsens fortidsmindepolitik med tilhørende plejeprocedurer.

Kulturstyrelsens rettelser og bemærkninger til bilaget er taget til efterretning og bilagets tekst vil blive tilrettet. Endelig bidrager Naturstyrelsen gerne med data om registrerede sten- og jorddiger på Naturstyrelsens arealer. Registreringen er ikke komplet, men vurderes dog at være langt mere omfattende end eksisterende data i det centrale register.

7. Friluftsrådet kreds Sydvestjylland

Friluftsrådet bemærker, at forslagene rummer mange gode initiativer, der er med til at sikre et godt friluftsliv. Friluftsrådet udtrykker flere steder en generel bekymring for udlægning af og indholdet i stillezonerne.

Plankonsekvens

Bemærkningerne medfører ikke ændringer på beskrivelsen eller udpegningen af zoner i Driftsplanen, idet udlægning er sket i henhold til Naturstyrelsens politik for friluftszonering. Naturstyrelsen vil fremadrettet have fokus på den konkrete administration af zonerne, og dens betydning for udviklingen af friluftslivet på Naturstyrelsens Vadehavets arealer.

Friluftsrådet fremsætter forslag om, at et mountainbike spor i Stensbæk Plantage bevares og evt. udbygges og forbedres f.eks i samarbejde (partnerskab) med brugerne.

Plankonsekvens

I den udstrækning styrelsen har mulighed for det, vil Naturstyrelsen gerne understøtte et samarbejde omkring mountainbike spor i Stensbæk Plantage.

8. Jonna Rasmussen, Rømø

Kommenterer på forslag om afgræsning på Rømø og mener at græsnings skal tages ud af områdeplanen, så arealet forbliver som det er i dag.

Plankonsekvens

Afgræsning af arealet skal fremme især fuglelivet sådan som det er pålagt Naturstyrelsen i henhold til Natura 2000-plejeplanerne. *Bemærkningen har ikke medført planændringer.*

9. Nationalpark Vadehavet

Følgende generelle betragtninger er overvejet i forhold til håndteringen af høringssvaret fra Nationalpark Vadehavet.

Samspelet mellem Naturstyrelsens driftsplaner og Nationalparkplanerne er et vigtigt element både for Naturstyrelsen og Nationalparkerne. Målsætningerne i de to planer bør derfor i vidt omfang være ens for de sammenfaldende arealer. Der er således i høj grad ens mål, for eksempel for beskyttelse og benyttelse, mens målene om naturnær skovdrift og krav til indtjening ikke nødvendigvis findes i Nationalparkplanerne.

Det må gennem planlægningen tilstræbes, at der ikke planlægges aktiviteter og tiltag, som er i modstrid med målsætningerne i Nationalparkplanen og at Naturstyrelsen gennem planlægningen, i størst mulig omfang arbejder for at understøtte nationalparkens virke. Ligeledes har Naturstyrelsen interesse i, at samarbejdspartnere som Nationalparken støtter de planlagte aktiviteter, således at man sammen styrker naturen.

I forhold til høringssvaret har Naturstyrelsen været særlig opmærksom på, hvor driftsplanen er i uoverensstemmelse med nationalparkplanen. Høringssvaret peger på, at planen i højere grad bør henvise og beskrive sammenhæng med Nationalparken, hvilket har været et fokus område i forbindelse med behandlingen af høringssvaret.

I overensstemmelse med ovenstående har høringssvaret givet anledning til nedenstående ændringer i driftsplanen.

Nationalpark Vadehavet foreslår, at der indarbejdes en kort beskrivelse af driftsplanens relevante sammenhænge med Plan for Nationalpark Vadehavet 2013-18 i indledningen til den samlede beskrivelse, samt at afgrænsningen af Nationalpark Vadehavet vises på kortbilagene i den endelige driftsplan.

Ligeledes ønsker Nationalpark Vadehavet at der i de såkaldte områdeplaner henvises Nationalpark Vadehavet, og foreslår, at der i afsnittet ”Gældende udpegninger” bør det fremgå, at nogle af delområderne er beliggende i Nationalpark Vadehavet.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har imødekommet dele af bemærkningen i høringssvaret og indsætter beskrivelse i den samlede beskrivelse. For så vidt angår visning af afgrænsningen af Nationalpark Vadehavet vil Naturstyrelsen via tekst og links henvise til, at afgrænsningen fremgår af Plan for Nationalpark Vadehavet 2013-18.

Nationalpark Vadehavet foreslår, at der tilføjes en kort beskrivelse af Vadehavet og af begreberne ”fri dynamik” og ”sikring af et rigt dyre- og planteliv domineret af hjemmehørende arter”.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har imødekommet dele af bemærkningen og indsætter beskrivelse i den samlede beskrivelse.

Nationalpark Vadehavet foreslår at der i afsnittet om landskabsværdier medtages, at driftsplanen også omfatter Vadehavet og dets karakteristiske landskabsselementer

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har imødekommet dele af bemærkningen og indsætter beskrivelse i den samlede beskrivelse.

Nationalpark Vadehavet foreslår at nationalparken også nævnes i forbindelse med afsnittet om målsætninger og om sammensætningen af NST Vadehavets arealer. Det er afsnit 1.2 i udkastet, som passende kunne indeholde et udsagn om, at man med driftsplanen vil understøtte nationalparkplanen i videst muligt omfang.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har imødekommet dele af bemærkningen og indsætter efterfølgende en formulering i den samlede beskrivelse.

Nationalpark Vadehavet bemærker flere steder at truede, ynglende kystfugle samt andre særligt beskyttede og opmærksomhedskrævende arter ikke er nævnt.

Plankonsekvens

Forslaget vurderes at ligge indenfor rammerne i driftsplanen, hvor Naturstyrelsen generelt gennemføre tiltag og tilgodeser de særlige beskyttede nævnte arter.

Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

Nationalpark Vadehavet savner i afsnittet ”2.8 Vildtforvaltning” en omtale af regulering af prædatorer og invasive arter som mulige værktøjer, der kan tages i anvendelse i den kommende planperiode – igen i et eventuelt samarbejde med Nationalpark Vadehavet, hvis målsætninger rummer sådanne tiltag.

Plankonsekvens

Administration af prædatorer og invasive arter følger Naturstyrelsens generelle politikker på området og derfor ikke beskrevet i driftsplanen.

Nationalpark Vadehavet foreslår, at der i forhold til beskrivelsen af Friluftszonering kunne det anføres, at der inden for driftsplanens område og Nationalpark Vadehavet i almindelighed er væsentlige interesser i at styrke naturvejledningen og formidlingen. Nationalpark Vadehavet har en generel interesse i og forpligtigelse til at fremme undervisning, natur- og kulturformidling og deltager meget gerne i samarbejdsprojekter med Naturstyrelsen

Plankonsekvens

Naturvejledning og -formidling er ikke beskrevet i driftsplanen, da det ikke er aktiviteter, der påvirker eller direkte påvirkes af arealdriften.

Nationalpark Vadehavet ønsker desuden de friluftsmæssige muligheder styrket og udviklet, jf. nationalparkplanens Målsætning 8.c

Plankonsekvens

Grundlaget for de friluftsmæssige muligheder på Naturstyrelsens arealer rummes i udlægning af friluftszoneringen. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

Nationalpark Vadehavet har rettelse til navngivning af klæggravene.

Nationalpark Vadehavet anfører desuden, at det ikke er tydeligt, hvor afgrænsningen på klæggravene fortsætter.

Nationalpark Vadehavet mener, at det bør præciseres, at det alene er Naturstyrelsens klæggravsarealer, der omtales, at de er af forskellige størrelse og udformning, hvad klægen anvendes til m.v..

Plankonsekvens

Naturstyrelsen imødekommer ovenstående input til driftsplanen.

Efter nationalparkens opfattelse skal der tilføjes landskabelige tiltag som tilpasninger af klæggravens bredzoner og øer i videst muligt omfang, ligesom nationalparken også gerne ser en udvidelse/sammenbinding af de to små klæggravsområder i Vilslev Enge (dog uden for nationalparkens afgrænsning). Ligeledes bør afsnittet ”1.4 Naturpleje” også omfatte tiltag som tilpasninger af de fysiske rammer (bredzoner, øer), ekstensive driftsformer, udvidelser af sø- og vandflader samt regulering af prædatorer.

Plankonsekvens

Bemærkningen har ingen plankonsekvens.

Nationalpark Vadehavet forslår, at der i forhold til indsatsen for friluftslivet, burde henvises til nationalparkens målsætninger og skeles til de mange oplagte muligheder for et bredere samarbejde mellem Nationalpark Vadehavet, Tønder Kommune og Naturstyrelsen på dette område.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen imødekommer samarbejdet og stiller gerne arealer til rådighed, så længe det kan rummes indenfor Naturstyrelsens politikker og retningslinjer.

Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Nationalpark Vadehavet savner i områdeplanen for Rømmø Strand en beskrivelse af naturen samt en redegørelse for arealernes betydning for den spættede sæl (rasteområderne mod nord) og strandengenes rige fugleliv, først og fremmest som ét af de vigtigste yngleområder for vade- og mågefugle i den danske del af Vadehavet.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen imødekommer ovenstående input til områdeplanen.

Nationalpark Vadehavet forslår, at beskrivelserne af de igangværende og kommende indsatser bør fremgå af afsnit 1.4 Naturpleje.

Plankonsekvens

I områdeplanerne er det kun nye tiltag, der er beskrevet i afsnit 1.4. Igangværende tiltag vil kun være beskrevet her, hvis de har indflydelse eller skaber sammenhæng med de nye tiltag. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

10. Danmarks Naturfredningsforening

DN finder det ønskværdigt, hvis planen tydeligt viste en klar målsætning i retning af tiltag der skaber et større naturindhold i skovbevoksningerne, herunder klare mål for at øge andelen af hjemmehørende træarter.

Plankonsekvens

Driftsplanen bygger på styrelsens generelle retningslinjer og politikker for

naturindhold og øget andel af hjemmehørende træarter. I de efterfølgende planberegninger vil der indgå et sammendrag af planperiodens forventede konvertering mod de ønskede skovudviklingstyper. Bemærkningen har ikke medført planændringer

DN ønsker konkrete mål for naturkvaliteten på de åbne arealer. Foreningen foreslår Naturstyrelsen at lave forsøg med udsættelse af udryddede, tidligere hjemmehørende dyr, der kan skabe biodiversitetsfremmende strukturer i såvel skov som i det åbne land.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har lavet flere forsøg med udsætning af tidligere hjemmehørende dyr; det drejer sig om bæver, bison og eghjort. Der er desuden udsat vildheste, men i de fleste tilfælde må indsatsen med at anvende dyr til at skabe biodiversitetsfremmende strukturer være baseret på nulevende hjortearter og husdyr. Sidstnævnte kan funktionelt være gode erstatninger for deres vilde forfædre, f.eks. tamkvæg i stedet for urokser. Styrelsen prioriterer desuden i størst muligt omfang at anvende naturnære racer af kvæg, heste og får på såvel lysåbne arealer som i græsningsskov. Helårsgræsning, som på flere måder bedre kan imitere de oprindelige, store græsseres påvirkning af naturen, er desuden i fremgang på styrelsens naturarealer.

DN efterlyser konkrete mål for:

- mængden og typen af dødt ved i de forskellige områder eller bevoksningstyper.
- andelen af gamle træer og hvordan disse udvælges, markeres og bevares.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har siden 1992 arbejdet målrettet på at sikre flere store gamle træer og mere dødt ved i sine skove. Dette sker især gennem generelle retningslinjer og ikke ved områdevis eller bevoksningsvis planlægning. Ved stormene siden 1999 er der hver gang efterladt større mængder væltet dødt ved end tidligere. Efterladt dødt ved blev yderligere opprioriteret efter stormene ultimo 2013. Senest er antallet af træer, som skal bevares til maksimal biologisk alder og efterfølgende naturlig nedbrydning som dødt ved hævet til i gennemsnit 5 træer pr. ha.

DN efterlyser konkrete mål for at naturværdierne i paragraf 3-områderne forøges i den kommende planperiode.

Plankonsekvens

En stor andel af Naturstyrelsens § 3-områder er udpeget som habitatnatur, hvor der er konkrete mål for forøgelse af naturværdierne, dvs. at der enten skal opnås eller fastholdes gunstig bevaringstilstand. Hvorvidt disse mål opfyldes vil kunne konstateres ved de gentagne analyser, som skal udarbejdes i forbindelse med fornyelse af naturplanerne hhv. hvert 6. eller 12. år (i fredskov). Naturstyrelsen har ikke ressourcer til at gennemføre tilsvarende analyser, og dermed kunne præsentere egentlig, faglig dokumentation for indsatsen, i de § 3-områder, som ligger udenfor natura 2000-områderne. En øgning af naturværdierne i disse må dog anses som en klar følge af de mange naturforbedrende tiltag, som er foreskrevet i driftsplanerne. Eksempelvis etablering af naturlig hydrologi, rydning og/eller etablering af græsning mm. i plejetrængende områder, udvidelse af og etablering af sammenhæng mellem naturområder og egentlig naturgenopretning på tidligere skov- og landbrugsarealer.

3. DN anbefaler, at der eksperimenteres med manuelle udrensingsformer frem for konsekvent brug af kratrydder på de store stormfaldsarealer for at minimere støj i skoven, energiforbrug samt nedslidende arbejde.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har noteret sig denne anbefaling og valg af metode til udrensning vil ske ud fra en afvejning af naturmæssige og økonomiske hensyn i det konkrete tilfælde.

Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

4. DN mener, at hugstberegningerne skal sendes i høring når det er færdigt. Endvidere kritiserer DN, at det ikke er muligt at se, om der planlægges specifikke driftstiltag på specifikke arealer i planperioden. DN efterlyser et planlægningsværktøj, der giver overblik over hvilke bevoksninger, hvor der forventes væsentlig aktivitet i den kommende planperiode.

Plankonsekvens

En sammenfatning af hugstberegningerne vil blive offentligt tilgængelig på hjemmesiden så snart disse er færdige. Høringsparter som har udtrykt interesse for beregningerne, herunder DN, vil blive særskilt orienteret. Efterfølgende bemærkninger er naturligvis meget velkomne. Det kan bemærkes at Styrelsen fremadrettet vil prioriter, at planberegningerne færdiggøres samtidigt med høring af planen. Det er rigtigt, at "i gamle dage" indeholdt en driftsplan for en skov normalt en litravis oversigt over bevoksninger, der i skulle afdrives. Men som konsekvens af beslutningen i 2005 om at konvertere statens skovdrift til et naturnært skovbrug, arbejdes der ikke længere med lokaliseret hugst og kultur planlægning. Bemærkningerne har ikke medført planændringer.

5. DN bifalder, at der er udlagt 77 ha med græsningsskov. Det er uklart om udlægningen af græsningsskov er et nyt tiltag eller om dette allerede var udpeget inden udarbejdelsen af nærværende plan.

Plankonsekvens

Der er i forbindelse med den nuværende driftsplan udlagt ca. 35 ha ny græsningsskov. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

6. DN mener generelt, at andelen af stævningsskov skal forøges. Det er positivt at der at der er udlagt 28 ha stævningsskov. Det er uklart om udlægningen af stævningsskov et nyt tiltag eller om dette allerede var udpeget inden udarbejdelsen af nærværende plan.

Plankonsekvens

Der er i forbindelse med nuværende driftsplanen ikke udlagt yderligere stævningsskov. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

7. DN anfører at det er uklart om den beskrevne brug af plukhugst på 198 ha er nye tiltag eller om dette allerede var udpeget inden udarbejdelsen af nærværende plan.

Plankonsekvens

Der er i forbindelse med nuværende driftsplanen ikke udlagt yderligere arealer til plukhugstdrift i henhold til Naturskovsstrategien. Plukhugstdrift indgår som anvendt hugstmetode på Naturstyrelsens arealer efter afvejning af æstetiske, naturmæssige og økonomiske hensyn på konkrete arealer, hvor almindelig måldiameterhugst ikke kan udføres. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

8. DN fremhæver at det ikke er muligt at se om Naturstyrelsen tilstræber en udvikling og pleje af skovbryn.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen pleje skovbryn i henhold til Skovlovens § 27. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

9. DN fremhæver sammen med en behandling af emnet generelt, at udlæg af urørt skov er et vigtigt redskab til at løse dette åbenlyse problem for dansk skovbrug. DN opfordrer til, at udlægningen bør sker under størst mulig hensyn til, at der er stor bevaringsværdi i de udpegede områder. DN opfordrer til, at der afsættes de nødvendige ressourcer til at indarbejde en plan for yderligere udlægning af arealer til urørt skov så snart det nye nationale skovprogram klart - frem for at vente 6 år til næste driftsplansrevision. DN har et konkret forslag om, at en del af Soldaterskoven udlægges som urørt.

Plankonsekvens

De mange gode betragtninger er taget til efterretning og vil indgå i overvejelserne om udlægning af nye arealer til urørt skov som forventes gennemført i forbindelse med arbejdet med nyt Nationalt Skovprogram inden for det næste års tid. Det vil ligeledes blive overvejet om udlægningen skal inddrages i driftsplanen som et tillæg til driftsplanen dvs. før den forventede revision om seks år. I forbindelse med driftsplanlægningen på Naturstyrelsen Vadehavets arealer er der udlagt urørt på enkelte arealer sådan som Natura 2000 plejeplanen foreskriver. Der er i alt udlagt 2,6 ha. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

10. DN efterlyser konkrete initiativer med kortlægning, metodeudvikling samt bekæmpelse af invasiv arter. Dette er specielt gældende for Natura 2000 områder.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen Vadehavet bekæmper invasive arter efter Naturstyrelsen gældende retningslinjer. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

11. DN anbefaler en afvejning, hvor bestanden af kron dyr kan vokse og sprede sig i overensstemmelse med de regionale anbefalinger fra "Kron dyrgrupperne" i respekt for, at hegning minimeres. Driftsplanen kunne ønskeligt i højere grad beskrive, hvordan dette kan ske i praksis.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen Vadehavet forvalter kronvildt efter Naturstyrelsen gældende politikker retningslinjer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

13. DN opfordrer til, at ikke alle områder der skal oversvømmes skal afdrives før brug.

Plankonsekvens

Ved genskabelse af naturlig hydrologi vil der i forhold til behandlingen af den eventuelt eksisterende bevoksning ske en konkret afvejning mellem biologiske, landskabelige og tekniske forhold. Bemærkningen har ikke direkte medført planændringer.

14. DN bifalder udfasning af pyntegrøntbevoksningerne, men mener godt at Naturstyrelsen kunne påbegynde dette allerede inden den næste driftsplanrevision.

Plankonsekvens

Hastigheden for udfasningen er afstemt med ønsket om en rantabel drift. Der foreligger ikke en samlet strategi for udfasningen. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

14. DN fremhæver, at Naturstyrelsen anfører at plejen af lysåbne arealer har været tilstrækkelig til at sikre naturtyperne og naturværdierne på arealerne. DN ønsker at vide på hvilket grundlag Naturstyrelsen kan drage denne konklusion.

Plankonsekvens

På de fleste arealer har Naturstyrelsen gennem målrettet naturpleje i forrige planperiode sikret, at områder ikke er vokset ud af § 3-beskyttelse. Naturstyrelsen er dog klar over at tilgroning er en potentiel trussel mod naturtyperne på enkelte arealer. I forbindelse med driftsplanlægningen er det besluttet at igangsætte en række nye

naturplejetiltag og efterfølgende vedligeholdende pleje for at forbedre naturtilstanden på de pågældende arealer og derigennem en øgning af naturværdierne. Naturstyrelsen har ikke et empirisk grundlag for at plejen hidtil har været tilstrækkelig for at sikre naturværdien. Dette bygger på en vurdering, hvilket vil blive specificeret i planteksten.

DN har desuden fremsat tre konkrete forslag indenfor naturpleje:

DN finder det vigtigt, at der løbende foretages rydning af uønsket trævækst på Naturstyrelsen lyngarealer på Rømø.

DN mener, at Klægtagningsarealerne er behandlet på en god måde og at klæggravsarealerne friholdes for kratvækst og at de eksisterende græsarealer ved klæggravene afgræsses. Vandflader skal bevares og der skal være jagtfrit, som der også er angivet i forslaget.

DN foreslår at et engareal ved Tange Enge Ribe Østerå bør slås eller afgræsses.

Plankonsekvens

Da de ovenstående konkrete forslag i høringssvaret ligger indenfor driftsplanens intentioner og mål har forslagene ingen plankonsekvens.

16. Metoden til vurdering af naturværdier og plejekrav for paragraf 3-naturområder virker som et godt værktøj til at overvåge og hæve naturindholdet på disse områder. DN opfordrer kraftigt til, at der opstilles målsætninger om at naturværdien på disse arealer ikke reduceres eller gerne forøges i den kommende planperiode samt at der efter planperioden ikke længere skal findes områder i plejekategori 1 på Naturstyrelsens arealer. DN vil gerne se den nærmere beskrivelse af kriterierne for klassificeringsværktøjet.

Plankonsekvens

Den ønskede beskrivelse af kriterierne for fastsættelse af naturværdi og plejebestand er sendt separat til DN. Naturstyrelsen vil gerne understrege, at det ikke handler om "raketvidenskab", men om almindelig, sund fornuft, som skal sikre, at naturplejen prioriteres på en ordentlig måde. Naturstyrelsen er enig i, at et givet område bør beholde status quo eller rykke op i naturværdi, aldrig ned. Plejebestand 1 vil dog fortsat være relevant at anvende, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning af tidligere skov- og landbrugsjord eller ved særlig omkostningsfuld pleje, f.eks. høslæt

20. DN støtter styring af friluftaktiviteter gennem zoner og minder om at zoneringen ikke må overtrumfe naturbeskyttelseslovens adgangsregler og at zoneringen løbende evalueres og justeres, således at naturværdierne i skoven beskyttes mod f.eks. slidtage. DN bifalder, at der er kommet mere styr på friluftaktiviteterne på Rømø.

DN foreslår, at der etableres en badesø i Soldaterskoven nord for Tønder. DN Tønder deltager meget gerne i et sådant projekt.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har ingen planer om at etablere en badesø, men har noteret sig ønsket. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

DN ønsker, at Naturstyrelsen skal medvirke til at få lettet adgangsvejene ind til Soldaterskoven, så der på sigt kunne blive en større sammenhængskraft mellem Tønders eksisterende og evt. nye stisystemer, og videre vestpå gennem Soldaterskoven til den privatejede skov Gallehuskov, der hører under Schackenborg Gods.

Plankonsekvens

Stisystemet er uden for Naturstyrelsens arealer, men Naturstyrelsen vil gerne indgå i et samarbejde omkring stisystemer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

DN foreslår at det areal som Naturstyrelsen ejer syd for Kongeåen som et ret langt stykke af de gamle vandingskanaler langs ådalen burde kunne indgå i de stiplaner, som der arbejdes med langs den gamle landegrænse fra 1864-1920.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen vil fremadrettet gerne indgå i et samarbejde omkring stisystemer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

De øvrige bemærkninger i høringssvaret har ikke givet lejlighed til ændringer i planudkastet, fordi de relaterer sig til den daglige drift og forvaltning eller skønnes at være rettet sig mod styrelsens generelle politikker og retningslinjer.

11. Esbjerg Kommune

Ved Bjerreskov anføres i planen, at der er planlagt et vandhul eller flere vandhuller. Placeringen er ikke præciseret, og kan ligge indenfor en åbeskyttelseslinie, som forbyder terrænændringer indtil 150 fra visse vandløb. Etableringen af vandhuller på 250 m² eller mere kræver en landzonetilladelse. Vandhuller på mindst 100 m² vokser efter få år ind i en naturbeskyttelse.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen er opmærksom på, at der ved gennemførelse af enkelte tiltag skal søges tilladelse efter gældende lovgivning. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Ved Tange Bakker angives, at en del af områdets sydøstlige hjørne skal anvendes til skoveng, også en væsentlig ændring i forhold til den nuværende anvendelse, som bl.a. er helt lysåben eng og overdrev. Både enge og overdrev er beskyttede mod tilstandsændringer, men det fremgår ikke, hvordan tilstandsændringen skal opnås. Tilplantning er under alle omstændigheder dispensationskrævende, og passiv tilgroning er normalt udelukket ved den såkaldte rydningspligt på landbrugsarealer (herunder hører i denne forstand også lysåbne naturbeskyttede græsningsarealer).

Plankonsekvens

Naturstyrelsen er opmærksom på, at der ved gennemførelse af enkelte tiltag skal søges tilladelse efter gældende lovgivning. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Mht. skov nr. 505 – de statsejede arealer på Mandø – angives det bl.a. i punkt 3.2, at de er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Kommunen, som er myndighed på dette område, har kun registreret selve klæggraven som beskyttet sø. Kommunen undersøger dog gerne det øvrige område på Naturstyrelsens foranledning, ligesom forespørgsler om andre områders beskyttelsesstatus kan rettes til Kommunen.

Plankonsekvens

Det angivne § 3 areal er kortlagt i forbindelse med registrering af § 3 og vil indgå som en del af opdateringen heraf. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

12. Dansk Land- og Strandjagt

Dansk Land- og Strandjagt foreslår, at styrelsen opsætter info tavler på alle styrelsens områder med kort over området, samt en vejledning om hvordan man gebærder sig i naturen, og hvor man må gå.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen Vadehavet følger Naturstyrelsen politikker og retningslinjer for skiltning på styrelsens arealer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Dansk Land- og Strandjagt foreslår, at jagt på Naturstyrelsens arealer ikke udbydes i licitation, da det vil hæve prisen på jagtleje, og da prisen prisen på statens arealer er så høj, vil det være toneangivende på private arealer, som kun betyder hårdere jagttryk, som arealerne ikke kan bære. Dansk Land- og Strandjagt foreslår at NST bør sikre at jagt på styrelsens områder tilfalder lokale beboer, gennem lokale jagtforeninger, jagt har fra ældgammel tid været en uvurderlig kulturarv.

Plankonsekvens

Jagt på udlejede arealer sker i overensstemmelse med styrelsens målsætning om en bæredygtig jagtudøvelse, der sker efter jagtetiske principper. Naturstyrelsen adskiller sig generelt fra de private skovejere ved at have flere begrænsninger i jagtudøvelsen, af hensyn til f.eks. publikum, og jagttrykket er derfor betydeligt lavere på styrelsens udlejede arealer. Naturstyrelsen jagtarealer udbydes offentligt for at sikre at markedsprisen opnås. De jagtlige begrænsninger betyder dog, at jagtleje på styrelsens arealer typisk vil ligge lavere end markedslejen. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Dansk Land og Strandjagt foreslår at styrelsen udlægger arealer til skydebaner for jægere, på styrelsens arealer, for at nedsætte anskudninger. En målsætning kunne være et areal i hver af kommunerne, i NST Vadehavets område.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har ikke planer om at udlægge flere arealer til skydebaner. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Dansk Land- og Strandjagt foreslår at NST skal arbejde for at sikre og forbedre digerne på Rønmø, men også andre steder i området, ved oversvømmelse går mange planter og meget vildt tabt.

Plankonsekvens

Forslag om sikring og forbedring af diger på Rønmø skal rettes til Kystdirektoratet, som forvalter disse. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

13. Ove Beck

Forslå at Naturstyrelsen i højere grad forsøger at samle alle de aktive friluftsfolk og planlagte aktiviteter i en velafgrænset del af område, i stedet for at have alle aktiviteter spredt over hele Stensbæk Plantage. Ligesom hundeskoven, hvor hundelufferne inviteres ind på et forholdsvis lille afgrænset areal, til fri afbenyttelse, i stedet for at hundene løber på kryds og tværs i hele plantagen. Det vil også klæde Naturstyrelsen, at tænke på jeres naboer hele vejen omkring Stensbæk, Varming og Nørbæk plantager og lave et bredt bælte med stillezone langs jeres naboer, således at naboerne også ville få en bedre og større naturoplevelse, ved at have Naturstyrelsen som nabo.

Plankonsekvens

Med Naturstyrelsen friluftszonering samles faciliteter i facilitetszonen og der bliver udlagt stillezoner for at indikere, hvor det er muligt for skovgæsten at nyde den stille

naturoplevelse. Zonering er ikke tiltænkt som bælt langs naboer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Ove Beck foreslår desuden, at Naturstyrelsen kunne lave en foderplads i Ribe Marsken for de store rovfugle.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har ikke planer om at lave en foderplads i Ribe Marsken. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

14. Kystdirektoratet

Kystdirektoratet har ingen specifikke bemærkninger til driftsplans-forslaget, men ønsker at gøre opmærksom på at klæg (fra klæggravene langs Vadehavet) stadig i dag anvendes til forstærkning af diger. Og idet klæg er en meget begrænset naturressource, finder Kystdirektoratet, at det er vigtigt at bibeholde adgang til indvinding af klæg fra klæggravene.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen Vadehavet noterer sig Kystdirektoratets bemærkninger. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

15. Volker Heesch

Volker Heesch gør opmærksom på, at der i Naboskab af Tingdal Plantage (delvis høje bøgetræer) resp. plantagens østlige del opholder sig Havørne, som helst ikke skulle forstyrres i yngleperioden. Volker Heesch anbefaler, at der indføres naturbeskyttelse i hele skovareal og i Ålbækens Ådal, som i løbet af de sidste år lider under tilførsel af gødning fra tilstødende marker. I området Tingdal Plantage forekommer bl. a. Sortbroget Bynkefugl. I området Tingdal Plantage blev der gennemført afvanding efter 2. Verdenskrig.

Volker Heesch foreslår, at retablere de tidligere grundvandsforhold – også til gavn for Ålbækens vandkvalitet. Ålbækken er enestående i Vadehavs-området, fordi den har karakter af en "Miniaturæstuar", hvor der er ingen barrierer mellem vadehavet og ferskvandsmiljø til gavn bl. a. for glasål. Området kunne blive del af et system af vandrestier mellem Hjerpsted, Emmerlev og Sejerslev.

Plankonsekvens

De pågældende arealer ved Ålbækken ligger udenfor Naturstyrelsen arealer, men Naturstyrelsen noterer sig forslaget. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

16. Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste

FBE vurderer, at de planlagte rydninger af beplantning omkring søer i Bevtofte lantage, kan kompromittere flysikkerheden for Flyvestation Skrydstrup. FBE anbefaler derfor, at konsekvenserne af rydningens betydning for flysikkerheden undersøges nærmere eller, at rydningen undlades.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen deler ikke FBE's bekymring om, at den påtænkte lysning omkring "Dammen" i den centrale del af Bevtoft Plantage skulle kunne give anledning til at flysikkerheden på Flyvestation Skrydstrup kompromitteres. Arealet med åben

vandflade som potentielt vil kunne tiltrække vandfugle som gæs og ænder, kan og vil ikke blive udvidet. Den påtænkte skovlysning ligger midt inde i Bevtøft Plantage og vil som sådan ikke virke særligt tillokkende på hverken gæs, ænder eller vadefugle. Det øvrige marklandskab rundt om flyvestationen med velgødede markafgrøder samt spredte søer og vandhuller, vil til stadighed udgøre betydeligt bedre yngle- og fourageringsområder for et stort udvalg af fuglearter, der kan udgøre en trussel for flysikkerheden på Flyvestation Skrydstrup. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

FBE anbefaler, at der ikke etableres kreaturindhegning i den del af området, som Forsvaret anvender som skyde- og øvelsesområde. FBE henviser til, at kreaturer kan beskadige de opstillede mål og, at det vurderes, at beflyvning og beskydning af arealerne vil medføre et tab af kreatur liv. Endelig er der risiko for, at overflyvning af området kan medføre, at kreaturerne vil "bisse".

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har besluttet at frafalde planerne om at etablere kreaturgræsning, hvor der er opstillet flyattrapper og anlagt målområde nord for Elius Lå i Skydeområdet, hvilket i øvrigt er i overensstemmelse med gældende Drifts- og Plejeplan for Skydeområde Rømø 2002-2017.

17. Dansk Orienteringsforbund

Dansk Orienteringsforbund forslår en alternativ zonerings på Rømø Sønderland for at kunne lave "delstræk" igennem heden og skovområdet for at komme op og vende i det nordlige del, som er privat område, hvor ejeren Jess Hansen altid viser imødekommenhed for benyttelse til O-løb.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har imødekommet forslaget og det vil blive indarbejdet i friluftszoneringen på Rømø.

Dansk Orienteringsforbund har medsendt over et orienteringskort over Lindet Skov, hvor der i det midterste er 2 lommer, som opstod efter orkanen ADAM 3. dec. 1999 og som blev udlagt til "Natureskov".

Plankonsekvens

Naturstyrelsen kan oplyse at friluftszoneringen, herunder stillezone fremadrettet vil erstatte vildtlommer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Dansk Orienteringsforbund fremsætter ønske om at Varming og Nørbæk Plantager bliver undtaget af stillezone i det DOF har orienteringskort over disse plantager.

Dansk Orienteringsforbund fremsætter desuden ønske om at tegne dette sammen med Lovrup skov, så derfor har vi ønsker om, at "Råbjerg og Lovrup Skrøb", også bliver friholdt for "stillezoner

Plankonsekvens

Baggrunden for at udlægge stillezonen på ovenstående nævnte arealer er, at Naturstyrelsen særligt på disse arealer ønsker at understøtte den stille naturoplevelse. Det vil sige arealer, hvor der er større sandsynlighed for at opleve fred og ro, stilhed

og lav menneskelig aktivitet i naturen. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

18. Dansk Ornitologisk Forening

Med tanke på hvor stor betydning en øget fugtighed i skovene har for biodiversiteten, opfordrer DOF Naturstyrelsen til at lokalisere (eller i driftsplanen formulerer) hvor denne for biodiversitetens så vigtige faktor kan komme i spil. Det bør efter DOF's mening også fremgå i planen, hvor stor en mængde dødt ved pr. ha. man sigter efter i skovene – også udenfor de urørte skove. Ellers er det svært at se, om indsatsen vil få den tilsigtede positive effekt.

Plankonsekvens

Naturstyrelsen har siden 1992 arbejdet målrettet på at sikre flere store gamle træer og mere dødt ved i sine skove. Dette sker især gennem generelle retningslinjer og ikke ved områdevis eller bevoksningsvis planlægning. Ved stormene siden 1999 er der hver gang efterladt større mængder væltet dødt ved end tidligere. Efterladt af dødt ved blev yderligere opprioriteret efter stormene ultimo 2013. Senest er antallet af træer, som skal bevares til maksimal biologisk alder og efterfølgende naturlig nedbrydning som dødt ved hævet til i gennemsnit 5 træer pr. ha. Naturstyrelsen arbejder p.t. på i samarbejde med DN og andre grønne foreninger at skabe et system for konkret udpegning af træerne. De vil derefter blive benævnt livstræer. Bemærkningen har ikke medført planændringer.

Området midt i Kirkeby Plantage, hvor der er påtænkt tynding, er tilholdssted for Natravn. Arealerne ud mod de to p-pladser ved Havnebyvej er ligeledes tilholdssted for Natravn. DOF anbefaler, at driften tager hensyn til natravns habitatkrav. Udtynding er ikke nødvendigvis af negativ betydning, og natravnen sætter pris på lysninger og bløde overgange mellem skov og hede.

Plankonsekvens

Bidraget har ikke direkte indvirkning på driftsplanen, men vil være et element der vil blive påtænkt i den daglige drift.

DOF glæder sig over, at Naturstyrelsen indgår i den aktuelle dialog med Nationalpark Vadehavet og kommunerne om erfaringsudveksling og en øget indsats for markering af ynglefuglesteder på strandene. De jordrugende fugle i Vadehavet går tilbage af flere grunde, men den rekreative færdsel er en alvorlig trussel, der, hvis ikke den ledes udenom, kan betyde, at ynglefugle fortrænges til mindre gunstige redepladser eller helt opgiver. DOF mener, der er behov for en langt mere koordineret indsats og for en lang mere effektiv information overfor turisterhverv og gæster. En meget stor del af stranden er udpeget som friluftszone, hvilket bør modsvares af effektive beskyttelsesforanstaltninger og information.

Plankonsekvens

Besvaret under punkt 9. Nationalpark Vadehavet

DOF oplyser, at i Hønning Plantage yngler Stor Hornugle, Natravn og Vende-hals. Når sitkagran fjernes bør der tages hensyn til Store Hornugles mulighed for beskyttet redeplads, da Stor Hornugle er set yngle direkte på jorden under sitkagran. Vende-hals fouragerer fortrinsvis på jorden, myrer og myrepupper er dens foretrukne føde. Når sitkagran i større udstrækning fjernes og dermed myrerens byggemateriale kan det have en negativ indvirkning på Vende-halsens opholdssted.

Plankonsekvens

Bidraget har ikke direkte indvirkning på driftsplanen, men vil være et element der vil blive påtænkt i den daglige drift.

DOF er vidende om, at der gennem flere år er set turtelduer i skoven, hvilket man bør være opmærksom på. De formodede ynglepar bør forsøges lokaliseret.

Plankonsekvens

Bidraget har ikke direkte indvirkning på driftsplanen, men vil være et element der vil blive påtænkt i den daglige drift.